

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibus Cœram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorum, 1609

2. Cap. De Diuisionibus peccati actualis, ac modis distinguendi mortale à veniali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

Quis modus distinguendi mortale à veniali?

Lib. 21. de ciuit. c. 27. **S.** AVGVSTINVS fatetur difficillimum esse definire & inuenire, quæ ista peccata sint, quæ impediunt aditum ad regnum Dei & verissimum est eius iudicium, præsertim affectionum quantitate, diuitiarum appetu, aut honorum ambitione. Sed quia cognitio peccati mortalis, & venialis, maxime necessaria est Confessario & iudici conscientia vt possit discernere inter leptam, & non leptom aliquot regulas ex Doctoribus subiiciemus ex quibus iudicium sumendum de veniali mortali.

De hac materia legendi, Ioannes Genesius in tractatu, de distinctione peccati mortalis & venialis. Richardus de S. Victore de differentia venialis à mortali, & Andreas Vega alijs doctius & clarius hanc materiam tractat lib. 14. super Concil. Trident. de Iustificatione præsertim cap. 12. quæ sequitur Iosephus Angelus in Floribus part. 2. in 2. sent. d. 37. q. 3. art. 1.

Prima Regula. Quando sacrae literæ præscribunt, aliquod peccatum execrandum, detestandum, exosum, dignum morte spirituali, vel temporalis, pœna æterna, vel igne puniendum, excludere à regno Dei, vel comminatio vana, iudicandum est sine dubio peccatum mortale. De his qui voluerit exempla excerpere literis legat. Prouerb. 6. Ezech. 18.

ut. 24. Isaïæ 5. Rom. 1. ad Galath. 5. Matth. 5.
& alibi passim in sacris litteris. Hanc regulam
S. August. ponit in Enchiridio ad Laurétium,
cap. 78. & 79. & Vega loc. citat. illustrat.

Secunda Regula. Est traditio Ecclesiæ, &
Doctorum virorum auctoritas. Si Doctores
Ecclesiæ, & pij viri, vnanimi consensu docent
aliquid esse mortale, pro mortali habendum
est: Si veniale, pro veniali iudicandum: si ve-
rò dissentiant, & dubitant in aliquo, securior
pars in conscientia eligenda est, Securior au-
tem pars est, agnoscere culpam vbi non est.

Tertia Regula. Est ratio naturalis. Quæ enim
directè & grauitè charitati Dei & proximī
repugnant, mortalia censenda sunt: Quæ ve-
rò parum à ratione exorbitant, & leuiter cha-
ritatem Deo, & proximo debitam lædunt, ve-
nialia existimanda: Nam veniale est præter le-
gem: hac enim regula, recta ratio iudicat vnā
esse magnam ægritudinem, vel iniuriam, siue
offensam, aliam verò paruam. Ex hac regula,
communis doctrina originem sumit, quæ tra-
dit circa quæcunq; præcepta, dupliciter con-
tingere veniale, nempe ex surreptione, & par-
uitate materiæ. Quare optimè Richard. in
fine dicti tractatus, asserit mortale esse, quod
non potest à quoquam committi sine grandē
corruptione sui, aut contemptu Dei, aut
gravi læsione proximī, reliqua verò omnia
venialia.

*Hic dubium esse possit. An idem numero veniale,
etiam possit fieri mortale?*

RESPONDETUR quod non, quia cum veniale non auertat à Deo, mortale auertat, & impossibile fit idem à Deo auertere, & non auertere, haud fieri etiam poterit, idem numero veniale fiat mortale. Dispositum tamen non raro, vnum veniale ad mortale, quia qui spernit minima, paulatim decidit.

Eccles. 19.

Quot modis peccatum mortale ex genere, potest fieri ex accidenti veniale?

TRIBUS, Primo ex surreptione, propter defectum deliberationis. Sic ira, quæ ex genere est mortalis, fit venialis ex subito motu: & acedia, quæ hominem subito corripit, de similibus simile est iudicium.

Secundo, ob paruitatem rei siue materiae, quæ sunt contra præcepta, exempli gratia furari ex suo genere est mortale, quia contra præceptum. Non furaberis. furari autem tantum aut quatuor denarios veniale, quia res minima iudicatur.

Tertio, ex defectu iudicij sufficiens ad mortale, vt contingere possit in semidormientibus, pueris, & non abundè ratione vrentibus.

An etiam veniale ex genere, possit fieri mortale?

RESPONDETUR, etiam ex accidenti contingere.

l. Quæ

1. Quando constituitur in veniali vltimus finis.

2. Si quis veniale ordinaret ad mortale, exempli gratia, diceret verbum otiosum directum ad fornicandum.

3. Ex conscientia dictante esse mortale.

4. Ex contemptu.

5. Dispositiuè ratione periculi, quod qui amat peribit in illo.

Quoniam plurima sunt peccata venialia, quibus etiam iustorum vita conspergitur, & quidam crassa ignorantia laborantes, (vt experientia compertum habemus,) ne minimū quidem veniale in particulari, si interrogentur, dare possunt, gratia exēpli placuit ex DD. aliqua venialia subiungere, vt de similibus iudicium sumi possit.

In primis S. Augustin. de decem chordis cap. II. tradit, quod quotidiana, siue venialia peccata, per linguam facilè committuntur, vt est, inquit, verbum durum, aut cum labitur aliquis in risum immoderatum, aut in huiusmodi nugas quotidianas, &c. His adduntur ab eodem. Si vir cum propria vxore coeat voluptatis explendæ causa, & plus quàm necessitas procreandorum liberorum cogat. In ipsis etiam alimentis, quæ vtique concessa sunt, si fortè excedis modum, & amplius accipis, quàm necesse est, peccas. Quotidiana sunt ista,

N 3 quod ait,

ait, quæ dico, sed tamen peccata sunt, & non leuia, quia plura.

Idem in sermone 4. de animabus fidelium defunctorum. Quæ autem, inquit, sunt minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longum est, ut omnia replicentur opus est, ut ex eis aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit quam necesse sit, ad minuta peccata non pertinere: quoties plus loquitur quam oportet, aut plus tacet, quam expedit. Quoties pauperem importunè petentem exasperat. Quoties cum corpore sit sanus, alijs inuidentibus prandere voluerit, aut somno deditus ad Ecclesiam tardius surgit: Quoties, incepto desiderio filiorum, uxorem suam cognouerit. Quoties in carcere clausos, & in vinculis positos tardius requisierit, infirmos tardius visitauerit; Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit: Si plus, aut prolixius, aut uxorem, aut filium, aut seruum exacerbauerit, quam oportet. Si amplius fuerit blanditus, quam expedit: Si cuiunque maiori personæ, aut ex voluntate, aut necessitate adulari voluerit. Si pauperibus esurientibus cibum non dederit, aut nimium delictiosum aut sumptuosa sibi conuiuia præparauit. Si se in Ecclesia aut extra Ecclesiam fabulis delictiosis, de quibus in die iudicij ratio reddenda est, occupauerit. Si dum incautè iurauerit

& hoc

& hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, utique periuramus. Et cum omni facilitate, vel temeritate, maledicimus, & cum aliquid suspicamur temerè, quod tamen plerunque non ita, ut credimus probatur, sine vlla deliberatione delinquimus. Hæc, & similia his, ad minuta peccata pertinere, non dubium est, quæ sicut iam dixi, enumerari vix possunt, & à quibus non solum populus Christianus, sed etiam nullus sanctorum immunis esse potuit aliquando, aut poterit. Hæc Augustin, Circa quinque modos gulæ, quos enumerat S. Gregorius libr. 30. moralium capit. 27. etiam frequentissimè venialiter peccamus: continentur autem hi modi memoriæ gratia hoc versu.

Præproperè, lautè, nimis ardentè, studiosè.

HARVM specierum explicationem infra cap. 10. de Gula ex S. Thom. ponemus, & habetur etiam de his de consecrat. d. 5. cau. Quinque. vbi Cardinalis à Turrecremata latius hanc materiam persequitur. Contingunt etiam peccata venialia, circa singula peccata mortalia, & transgressiones præceptorum, ut ex dicendis, & dictis, constabit. Quandoque ratione materiæ, si leuis sit, culpa venialis committitur, quandoque ob defectum iudicij, ut si ratio non plenè aduertat. Ex his radicibus, furta minimarum rerum sunt venialia, pri-

N 4 mi

mi motus, multæ mentis euagationes, terrenæ & immundæ cogitationes, leues suspiciones, motus acediæ parui circa diuina, vani & otiosi sermones, curiositates, & sic de similibus. Ex dictis quilibet, iudicium sumet de aliis infinitis venialibus,

An peccata venialia sint vitanda, & quibus remedijs remittantur, & expientur?

PECCATA venialia etsi minima hominibus videantur, tamen omni studio sunt vitanda omnibus qui curam salutis propriæ habent, aut ad perfectionis gradum tendere satagunt. Pro huius rei veritate faciunt egregia sanctorum patrum dicta. D. Hieronymus in epist. ad Thesiphont. & in Epitaphio Nepot. Vt, inquit, enim creatorem non in cælestium tantum miramur, & terra, sole, oceano, elephantis, equis, bobus, pardis, vrsis, leonibus, sed etiam in minutis quoq; animalibus, formica, calice, muscis, vermiculis, & istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora quam nomina, eandemque in cunctis veneramus solertiam: Ita mens Christo dedita æquè & in maioribus, & in minoribus intenta est, scilicet etiam pro otioso verbo reddendam esse rationem. D. Augustin. tract. 12. in Ioannem. Quomodo minuta plura peccata, si negligantur, occidunt. Minutæ sunt guttæ quæ flumina

implent, minuta sunt grana arenæ, sed si multa arena imponatur, premit, & opprimit. Hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruens. Paulatim per sentinam intrat, sed diu intrando, & non exhauriendo mergit nauim. Quid est autem exhaurire, nisi bonis operibus agere, vt non obruant peccata, gemendo, ieiunando, tribuendo, ignoscendo. Idem in epistola 108. ad Seleucianam: Illa dimitti volumus nobis peccata quæ humanæ fragilitati quamuis parua, tamē crebra subrepunt. Quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos grauant & oppriment sicut vnum aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam & per negligentiam derelicta atq; contempta impleat nauem atque submergat. Idem in libro de decem chordis. capit. 11. Noli peccata contemnere quia minora sunt, sed time quia plura sunt. Attendite fratres mei, minuta sunt, non sunt magna; non est bestia quasi leo, vt vno morsu guttur frangat, sed bestia plerumque minutæ multæ necant. Si proijciatur quisquam in locum pulicibus plenum, nunquid non moritur ibi? Non sunt quidem maiores, sed infirma est natura humana quæ etiam minutissimis bestiis interimi potest. Sic & modica peccata attendite, quia modica sunt, & caute, quia plura sunt. Quam

minutissima sunt grana arenæ, quæ si amplius
 in nauem mittantur, mergunt illam ut perca
 Quam minutæ sunt guttæ pluuiæ, non
 flumina implent & domos deiiciunt? Ergo
 ista nolite contemnere, & sermone 244
 tempore. Noli despiciere peccata tua, quia
 parua sunt, nam & pluuiarum guttæ sunt,
 flumina implent & moles trahunt, & arbo
 res cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicit
 quia paruum peccatum est, velim scire quomodo
 ties tale peccatum admittis, si tot parua
 plagas in corpore, & tot maculas aut scissu
 ras in vestibus tuis fieri velis? Cum ergo
 corpore plagas, nec in veste tua scissuras,
 maculas fieri acquiescis, qua conscientia hoc
 facere in anima tua non metuis? ac sic quicquid
 eunque hoc fecerit plus amat vestem & car
 nem suam, quam animam: Cum enim
 imaginem Dei facti simus, quoties aliquid
 turpe, aut loquimur, aut facimus, toties Dei
 imaginem sordidamus. Haud dissimilia habet
 conclus. 3. super Psalm. 118. & tractatus
 Epist. Ioannis, & lib. 21. de Ciuit. Dei, cap.
 27. Chrysoft. hom. 87. in Matth. D. Gregorius
 lib. 10. moral. cap. 14. allegans illud Ecclesiast.
 ci 19. Qui spernit modica, paulatim decidit
 & ita subiungit: Si curare parua negligimus,
 insensibiliter seducti audenter etiam maiora
 perpetramus. Et S. Thom. 1. 2. quæst. 88. art.
 3. docet quomodo peccata venialia disponantur

ad mortalia. Et ad propositum pulchra est illa Plutarchi similitudo: Ut qui desperat se fore diuitem, largius impendit, at qui iam spe vicinus est opulento, is nec pusillum contemnit lucellum, nec minimis parcat: ita qui confidit se fore bonum virum & minima vitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem. Hæc & his similia ostendunt non esse negligenda peccata venialia, sed maximo studio cauenda. Nunc quoniam peccata venialia multa & quasi quotidiana sunt, videndum etiam quæ sint remedia, quibus curantur & remittuntur.

Primo, Omnia septem sacramenta Ecclesiæ valent ad remissionem venialium, modo recipiens sacramentum non habeat formalem, aut virtuale complacentiam in venialibus, S. Thom. in 3. part. q. 87. articulo 3. & commentatores ibidem. Nauarrus de pœnit. d. 3. capit. De quotidianis. & latè Henricus Henriquez lib. 4. moralium Theologiæ cap. 15. Turrecrem. in d. 25. cap. Nunc autem. num. 4. nec in hac re apud Catholicos est dubium.

Secundò, Per orationem Dominicam, quando dicimus: Dimitte nobis debita nostras: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, delentur. S. Augustin. in d. epist. 108. & in Enchirid. ad Laurent. cap. 71. Concil. Toletanum 4. can. 8. & de consc. d. 3. cap. De multis. S. Thom. loc. cit. & communiter DD. Ora-

tioni, pectoris humilem confessionem adimplere possumus. arg. illius publicani Luca 18. pectus percutiebat dicendo: Deus propitius esto mihi peccatori. S. Thom. vbi supra. Turrecrem. & alij. S. Augustin. in lib. de penitentia medicina.

Tertio. Aqua benedicta mundat etiam peccatis venialibus, de consecrat. d. 3. cap. quam sale, in quo loco Turrecrem. virtus aquæ benedictæ colligit, & communiter Diuiti. ita tradunt. Aquæ benedictæ annumerantur inter alia sacramentalia. Benedictionem Præteriti. Confessionem generalem, vnctiones sacras & similia. De quibus Turrecrem. Nauarrus & alij ad longum. Item oratio in Ecclesia conseruata facta. S. Thom. in 3. part. quæst. 83. art. ad 3. Sotus in 4. d. 13. quæst. 2. art. 3. & alij in missa.

Quarto. Eleemosyna & ieiunio etiam purgantur quotidiana peccata. D. Augustin. in epist. 108. & in d. cap. 11. de decem chordis adijcere licet alia misericordiae opera, humilitatis & mortificationis exercitia sponte suscepta, & in remissionem quotidianorum delictuum ordinata. Circa prædicta recolendum quod nec sacramentalia, nec actus orationis, Eleemosynæ, ieiunij, & similibus, remittunt venialia nisi homo sit in gratia, quamuis non requiratur noua gratiæ infusio ad eorum remissionem, prout tradunt S. Thom. in d. q. 83. art. 3.

art. 2. & 3. & eius commentatores Petrus à Soto de instit. sacerdotum. Nauarr. in d. cap. De quotidianis & alij alibi. Sed sufficiat aliquis actus ex gratia procedens, quo peccatum veniale explicitè, vel implicitè detestatur.

Postremò, venialia peccata tolluntur per feruentis charitatis actus, vt communiter Theologi sentiunt.

CAPVT III.

DE CAUSIS PECCATORVM interioribus, & circumstantijs.

TRES interiores præcipuæ à Doctoribus peccatorum assignantur causæ. In intellectu ignorantia, In appetitu sensitiuo infirmitas siue passio, & in voluntate malitia.

De ignorantia.

IGNORANTIA, quando tollit scientiam prohibentem actum peccati, causa est eiusdem, nam si scientia esset, peccatum nõ committeretur. Est autem triplex ignorantia. Inuincibilis siue iusta, quæ à Doctoribus canonum, dicitur probabilis. Affectata, & Crassa, siue supina.

Inuincibilis ignorantia est, quando quis ignorat, quod non potuit scire: vel si potuit, non

Quid ignorantia inuincibilis.